

Трубійчук А. П.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища»
Краснов В. П., д. с.-г.н., проф.
професор кафедри екології та природоохоронних технологій,
Державний університет «Житомирська політехніка»
tzns41m_tap@student.ztu.edu.ua

ПОШИРЕННЯ КОРЕНЕВОЇ ГУБКИ У НАСАДЖЕННЯХ СТВОРЕНИХ НА ЗЕМЛЯХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ З РІЗНОЮ УЧАСТЮ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ НА РІВНЕНЩИНІ

У 50-70-ті роки минулого століття у Поліссі України лісогосподарським підприємствам передавались значні площі, які були виведені із сільськогосподарського використання. За звичай ці території характеризувалися бідними піщаними ґрунтами, вирощування сільськогосподарських культур на яких було недоцільно. Виходячи із ґрунтових умов спочатку на них створювалися монокультури сосни звичайної, а у наступному з невеликою участю берези повислої. З часом дослідники відмічали, що продуктивність таких лісових культур низька, а їх санітарний стан досить незадовільний.

У насадженнях з'явилися різноманітні хвороби та шкідники, які впливали на збереженість та продуктивність деревостанів. Найбільш масового поширення в штучно створених соснових біоценозах на землях, що перебували в сільськогосподарському користуванні, набули кореневі гнилі, які викликаються грибом коренева губка (*Heterobasidion annosum* Fr. Bref). В умовах Західного Полісся практично немає господарств, де не відмічені осередки цієї хвороби. Виникнення та розповсюдження цієї хвороби більшість дослідників пов'язує із створенням монокультур сосни на староорних землях (табл. 1).

Таблиця 1

Лісогосподарське підприємство	Обстежено насаджень	Площі насаджень з участь сосни звичайної у складі, га						Всього
		10	9	8	7	6	5 і менше	
Дубровицьке	Всього	651,0	214,8	118,3	159,35	69,6	47,5	1260,55
	Вражено	589,5	118,9	82,2	78,25	44,6	25,7	939,15
Березнівське	Всього	202,3	-	4,6	-	-	-	206,9
	Вражено	202,3	-	4,6	-	-	-	206,9
Володимирецьке	Всього	791,7	177,7	120,5	90,9	77,5	49,4	1307,7
	Вражено	649,9	123,6	29	5,3	4,8	-	812,6
Клесівське	Всього	759,6	75	11,6	10	-	2,6	858,8
	Вражено	759,6	75	11,6	10	-	2,6	858,8
Зарічанське	Всього	1506,8	141,2	81,6	35,3	22,2	40,8	1827,9
	Вражено	1502,9	141,2	81,6	32,3	22,2	33,3	1813,5
Дубенське	Всього	170,4	-	-	2,8	-	-	173,2
	Вражено	126,8	-	-	-	-	-	126,8
Сарненське	Всього	1794,5	273,1	270,1	147,5	19	25,7	2529,9
	Вражено	1502,4	243,5	171,2	129,9	-	9,9	2056,9

Площі обстежених і вражених кореневою губкою насаджень створених на землях, що були в сільськогосподарському користуванні в залежності від їх складу у різних лісогосподарських підприємствах Рівненської області. Частка уражених кореневою губкою насаджень з участю сосни звичайної у складі насаджень від 10 до 8 одиниць міняється несуттєво і складає від 94 до 84%. При зменшенні участі даної деревної породи у складі до 5-7 одиниць площі уражених цих насаджень зменшилися до 52 - 67%. В насадженнях, де існує 4 одиниці сосни звичайної в складі, коренева губка поширена на близько в третині площ деревостанів (26%). В цілому залежність масштабів поширення кореневої губки в насадженнях з різною участю сосни звичайної у складі характеризується поліноміальним рівнянням другого ступеня з високим рівнем достовірності – на формування площ, уражених кореневою губкою, частка участі сосни у складі насадження впливає на 83%. Таким чином, введення в склад насаджень листяних суттєво знижує загрозу поширення хвороби.

Подальше вирощування чистих соснових культур на землях колишнього сільськогосподарського використання є ризикованим та економічно недоцільним через масове ураження кореневою губкою. Перспективним напрямом є створення змішаних насаджень із домішкою листяних порід, застосування санітарно-лісівничих заходів і впровадження біологічних методів захисту, що дозволить знизити шкоду від хвороби та забезпечити довготривале збереження лісових екосистем.